



SVEA HOVRÄTT  
Mark- och miljööverdomstolen  
060106

**DOM**  
2024-03-14  
Stockholm

Mål nr  
P 4863-23

## ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2023-03-23 i mål nr P 6872-22, se bilaga A

## PARTER

### Klagande

Podium Entreprenad AB, 559226-4427

Ombud:Andermyr Advokat AB

## Motpart

1. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Lidingö kommun
2. LP
3. MP
4. MA
5. CW
6. MG
7. LH

Dok.Id 2020795

---

<b>Postadress</b> Box 2290 103 17 Stockholm	<b>Besöksadress</b> Birger Jarls Torg 16	<b>Telefon</b> 08-561 670 00 08-561 675 50 <b>E-post:</b> svea.avd6@dom.se www.svea.se	<b>Telefax</b>	<b>Expeditionstid</b> måndag – fredag 08:00–16:30
---	---	--	----------------	---

8. AJ

9. LJ

10. AN

11. FS

12. CJ

13. SL

14. EL

**SAKEN**

Bygglov för ett flerbostadshus på fastigheten XXX i Lidingö kommun

---

**MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT**

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Lidingö kommuns beslut 2022-05-12, § 134, dnr MSN/2022:143, att ge bygglov för nybyggnad av ett flerbostadshus m.m. på fastigheten XXX i Lidingö kommun.

---

## YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

**Podium Entreprenad AB** (Podium) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Lidingö kommuns beslut om bygglov för nybyggnad av ett flerbostadshus på fastigheten XXX i Lidingö kommun.

**Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Lidingö kommun** har medgett klagandens yrkande.

**LP, MP, MA, CW, MG, LH, AJ, LJ, CJ, SL och EL** (LP m.fl.) har bestritt ändring av mark- och miljödomstolens dom och i andra hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska återförvisa ärendet till behörig myndighet för fortsatt behandling.

**FS** och **AN** har förelagts att inkomma med svarsskriften har inte hörts av.

## UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

**Parterna** har i huvudsak utvecklat sin talan i enlighet med vad de anfört hos mark- och miljödomstolen samt tillagt följande.

### **Podium**

Mark- och miljödomstolen har gjort en felaktig tolkning av detaljplanen i frågan om förbud mot vindsinredning. Före den 1 juli 1960 gällde för stadsplaner att en med bostads- eller arbetsrum inredd vind i princip räknades som en våning, se 7 kap. 47 § 2 mom byggnadsstadgan (1947:390). Om inget annat angavs i planen så räknades således vindsplanet in i det antal våningar som planen medgav. Det fanns dock möjlighet att i stadsplanen medge att vind fick inredas utöver angivet antal våningar.

Enligt Kungliga byggnadsstyrelsens publikation 1950:2, kunde sådana fastigheter betecknas med markeringen v. Den nu aktuella stadsplanen fastställdes den 17 april 1961 med stöd av byggnadsstadgan (1959:612), som trädde i kraft den 1 juli 1960. Genom 1959 års byggnadsstadga blev inredande av vindsplan generellt tillåtet. Det var dock alltså möjligt att föreskriva förbud mot vindsinredning i stadsplanen. Detta skulle då ske uttryckligen. I planen finns inte någon beteckning avseende fastigheten XXX vilket betyder att vindsinredning får ske utöver angivet våningsantal. För vissa av fastigheterna finns beteckningen v angiven i planen. Den avser att begränsa möjligheten att inreda vinden till en tredjedel av vindsytan. De allmänna råd som mark- och miljödomstolen hänvisar till hade bäring på 1947 års byggnadsstadga då vindar räknades som våningsplan. De allmänna råden blev föråldrade genom 1959 års byggnadsstadga och kan inte tillmätas betydelse. Även nämnden är av uppfattningen att planen medger vindsinredning utöver angivet våningsantal.

Fastigheten XXX har enligt detaljplanen en byggrätt som medger uppförande av en byggnad med 16 lägenheter. Trafiksituationen kan inte i sig begränsa fastighetens byggrätt så länge betydande olägenhet för omgivningen inte kan anses uppkomma. Viss ökning av trafiken vid byggnation av ett flerfamiljshus inom ett i övrigt tätbebyggt område är något som grannar inom området får tåla. Podium har utfört en parkeringsutredning som framgår av bygglovshandlingarna. De 11 parkeringsplatser som klaganden ska vidmakthålla på fastigheten följer kommunens parkeringsnorm för zon A. All byggnation innebär en förändring på visst sätt som boende i omgivningen som regel måste tåla. I detta fall har nämnden tagit stor hänsyn till att bebyggelsen i de intilliggande kvarteren ingår i ett område med kulturhistoriskt värde av 50-talskaraktär och nämndens bedömning är att föreslagen byggnad är väl anpassad till platsen och omgivande bebyggelse i fråga om utformning och materialval. Byggnaden är väl anpassad till stads- och landskapsbilden. Att ett flerfamiljshus uppförs innebär av naturliga skäl att ljusförhållandena kan förändras liksom utsikts- och insynsförhållanden. Dessa förändringar är en naturlig följd av byggnationen och det är inte fråga om betydande olägenhet i den bemärkelse som åsyftas i plan- och bygglagen. Det föreligger inga objektivt sett betydande olägenheter för närboende i förevarande mål.

**LP m.fl.**

Mark- och miljödomstolen har gjort en korrekt tolkning av detaljplanen som inte medger vindsinredning på fastigheten. Kungliga byggnadsstyrelsens publikation 1950:2 ska tillmätas betydelse och innebär ett förbud mot vindsinredning på den aktuella fastigheten. De allmänna råden hade inte upphävts och var alltjämt gällande även efter tillkomsten av 1959 årsbyggnadsstadga. Det framgår också tydligt av detaljplanens ordalydelse att vindsinredning inte ska tillåtas på en fastighet utan beteckningen v. En läsning i ljuset av 1959 års byggnadsstadga innebär inte någon förändring av innebörden av en avsaknad av beteckningen v. genom bestämmelserna.

I planen regleras antalet våningsplan. Enligt 5 § mom. 1 anges att å med I eller II betecknat område får byggnad uppföras med respektive en eller två våningar. I mom. 2 anges att å med v betecknat område får utöver angivet våningsantal vind inredas, dock ej till mer än en tredjedel av vindsytan samt endast i den mån den inredda delens behov av dagerbelysning kan tillgodoses genom fönster i takets plan eller gavelfasad. Den använda termen utöver kan inte tolkas på annat sätt än att mom. 2 är ägnad att indikera ett tillägg till det antal våningar som tillåtit. Det är således endast under förutsättning av att beteckningen v är angiven som det är tillåtet att inreda vinden. Om avsikten med mom. 2 var att begränsa en generell regel att tillåta vindsinredning skulle en annan ordalydelse valts.

Utöver vindsinredning finns ett antal andra invändningar mot bygglovet. Bygglovet skulle medföra att den rådande parkerings- och trafiksituationen försämrades kraftigt. Dannemansvägen är en återvändsgränd med vändplan som förbinder gångvägen till Ryttdarvägen och är en viktig passage för barn till och från skola, förskola och fritidsaktiviteter. Dannemansvägen byggdes och dimensionerades utifrån 50-talets trafiksituation och är redan idag besvärlig ur trafiksäkerhetssynpunkt. Parkeringsutredningen har gjort en dramatiskt felaktig beräkning av antalet parkeringsplatser. Dåvarande ägare till Gammelmoran 1 uppförde ytterligare 16 parkeringsplatser på XXX för boende på Gammelmoran 1. Dessa kommer nu att tas i anspråk för exploatering-en av XXX. Den planerade byggnaden skulle bli illa anpassad till befintlig bebyggelse. Området är av kulturhistoriskt värde med stora begränsningar i eventuella exteriöra förändringar såsom färgsättning, fönstermaterial, upptagning av takfönster,

inredning av vindar etc. Planerad byggnation strider mot den unika miljön. Vidare är inte ökat buller och påverkan på naturintressen beaktade i beslutet. Byggnationen av XXX skulle i sig innebära betydande olägenhet med byggtrafik, transporter och dylikt.

Ärendet måste, om Mark- och miljödomstolen anser att bygglovet inte strider mot detaljplanen, återförvisas för behandling av övriga invändningar.

### **MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL**

Det aktuella bostadshuset avses uppföras med två våningar samt källare och inredd vind. För fastigheten gäller stadsplan 0186-45/1961D som antogs den 17 april 1961. Fastigheten är i stadsplanen betecknad med B, område för bostadsändamål, och byggnad får enligt beteckningen II uppföras med två våningar.

Stadsplanen gäller enligt 17 kap. 4 äldre plan- och bygglagen (1987:10), ÄPBL, samt 5 § övergångsbestämmelserna till plan- och bygglagen (2010:900), PBL, som detaljplan antagen enligt ÄPBL.

För att bygglov ska kunna ges för en åtgärd inom ett område med detaljplan krävs enligt huvudregeln att åtgärden inte strider mot detaljplanen (9 kap. 30 § 1 stycket 2 PBL).

Mark- och miljööverdomstolen instämmer i mark- och miljödomstolens bedömning att byggnaden är planenlig vad gäller antalet våningar.

Mark- och miljööverdomstolen gör i frågan om planen tillåter inredd vind följande bedömningar.

I planbestämmelserna anges i 5 § under rubriken Våningsantal följande:

*Mom. 1. Å med I eller II betecknat område får byggnad uppföras med respektive en och två våningar.*

*Mom. 2. Å med v betecknat område får utöver angivet våningsantal vind inredas, dock ej till mer än en tredjedel av vindsytan samt endast i den mån den inredda delens behov av dagerbelysning kan tillgodoses genom fönster i takets plan eller gavelfasad.*

Bestämmelserna ska tolkas utifrån 1959 års byggnadsstadga, som trädde i kraft den 1 juli 1960, och de andra regler m.m. som gällde när stadsplanen antogs 1961. Planbeskrivningar, planillustrationer och myndighetsanvisningar är inte juridiskt bindande men kan ändå utgöra ett stöd för hur en detaljplan ska förstås. (Jfr rättsfallet NJA 2022 s. 922 och MÖD 2020:42.)

Enligt 1947 års byggnadsstadga var inredd vind i regel att anse som våning, varför inredande av vind typiskt sett inte var tillåtet. Genom 1959 års byggnadsstadga blev dock tillkommande vindsinredning i princip tillåten, om inte annat bestämdes i planen. För att möjliggöra en smidig övergång till det nya systemet infördes i 1959 års byggnadsstadga en övergångsbestämmelse (79 §) som intill den 1 januari 1963 skulle tillämpas på stadsplaner och byggnadsplaner som antagits före den 1 juli 1960. Den är alltså inte tillämplig i detta fall. Innebörden var att bygglov för inredande av bostads- eller arbetsrum på vind endast fick ges om åtgärden var tillåten enligt äldre bestämmelser eller byggnadsnämnden ansåg att det förelåg särskilda skäl. De äldre bestämmelserna gällde således under övergångstiden. Övergångsbestämmelsen tillkom för att ge kommunerna råd om att överväga om ett totalt eller partiellt förbud mot vindsinredning skulle införas i planbestämmelserna till de planer som antagits innan 1959 års byggnadsstadga trädde i kraft (prop. 1959:168 s. 250).

Den aktuella planen, jämte planbestämmelser, antogs av kommunen vid en tidpunkt då inredande av vind var tillåten om inte annat hade föreskrivits i planen. Bestämmelserna i 5 § utformades dock på ett sätt som var brukligt när inredande av vind inte var tillåten. Vid den tidpunkten innebar sådana bestämmelser inte ett förbud mot inredande av vind. Syftet var i stället att tillåta vindsinredning av viss omfattning. Kommunen har varken under övergångsperioden eller därefter anpassat bestämmelserna till 1959 års byggnadsstadga eller senare lagstiftning.

Planbestämmelserna måste läsas mot denna bakgrund. Bestämmelserna kan då, trots att ordalydelsen i sig inte är entydig, inte anses utgöra ett förbud.

Mark- och miljööverdomstolen gör sammanfattningsvis bedömningen att planbestämmelserna ska tolkas så att planen inte innehåller ett förbud mot att inreda vind på fastigheten XXX och att åtgärden inte strider mot detaljplanen.

Mark- och miljööverdomstolen bedömer liksom nämnden att åtgärden inte innebär betydande olägenhet för de närboende. Domstolen anser vidare liksom nämnden att övriga krav för bygglov är uppfyllda.

Sammantaget bedömer Mark- och miljööverdomstolen således att det har funnits skäl att meddela bygglov för den sökta åtgärden. Mark- och miljödomstolens dom och länsstyrelsens beslut ska därför ändras och nämndens beslut att bevilja bygglov fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Fredrik Ludwigs och Lars Olsson, referent, samt tekniska rådet Ewa Andrén Holst och hovrättsrådet Åsa Hanna.

Föredragande har varit Niclas Arvidsson.





NACKA TINGSRÄTT  
Mark- och miljödomstolen

**DOM**  
2023-03-23  
meddelad i  
Nacka

Mål nr P 6872-22

## **PARTER**

### **Klagande**

Podium Entreprenad AB

Ombud: Andermyr Advokat AB

### **Motpart**

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Lidingö kommun

## **ÖVERKLAGAT BESLUT**

Länstyrelsen i Stockholms läns beslut den 20 september 2022 i ärende nr 403-36676-2022, se bilaga 1

## **SAKEN**

Bygglov för ett flerbostadshus på fastigheten XXX, Lidingö kommun

---

## **DOMSLUT**

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

---

## BAKGRUND

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden i Lidingö kommun (*nämnden*) beslutade att bevilja bygglov för flerbostadshus om två våningar, källarplan och vind samt parkeringsplatser och väderskydd för cyklar, på fastigheten XXX. Efter överklagande upphävde Länsstyrelsen i Stockholms län (*länsstyrelsen*) bygglovet med motiveringen att detaljplanen inte tillåter vindsinredning för den aktuella fastigheten och att den övre delen av byggnaden ska ses som en våning eller inredd vind. Detta har överklagats till mark- och miljödomstolen.

## YRKANDEN M.M.

**Podium Entreprenad AB** har yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva länsstyrelsens beslut och fastställa nämndens beslut att ge bygglov.

Till stöd för sin talan har bolaget anfört i huvudsak följande. Länsstyrelsen har gjort en felaktig bedömning av detaljplanens bestämmelser. Gällande detaljplan är en stadsplan från 1961. I dess bestämmelser under rubriken våningsantal (§ 5) anges följande.

*Mom. 1. Å med I eller II betecknat område får byggnad uppföras med respektive en eller två våningar.*

*Mom. 2. Å med v betecknat område får utöver angivet våningsantal vind inredas, dock ej till mer än en tredjedel av vindsytan samt endast i den mån den inredda delens behov av dagerbelysning kan tillgodoses genom fönster i takets plan eller gavelfasad.*

Bestämmelsen måste tolkas i ljuset av ändringen av byggnadsstadgan som ägde rum 1959. Genom 1959 års byggnadsstadga blev vindsinredning generellt tillåten. Rätten till vindsinredning kunde fortfarande helt eller delvis förbjudas genom stadsplanebestämmelser. Den i detaljplanens mom. 2 angivna bestämmelsen ska tolkas som en sådan begränsning. Det framgår alltså inte av detaljplanen att vindsinredning endast får ske inom med v betecknat område.

### DOMSKÄL

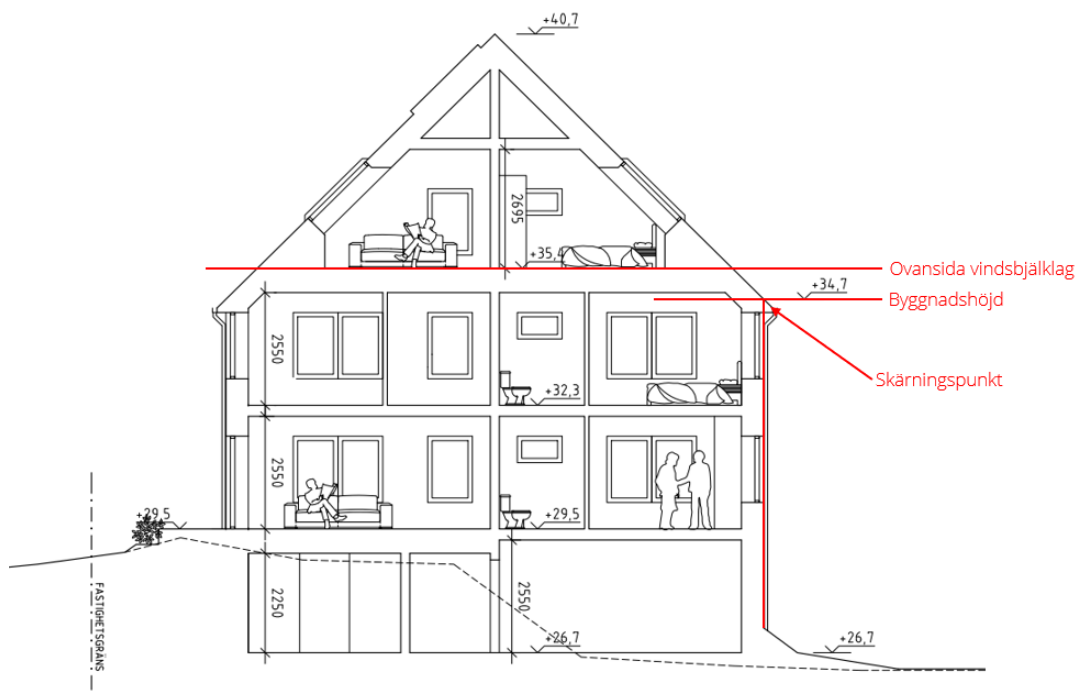
Målet avser bygglov för flerbostadshus i två våningar med källare och inredd vind. Den i målet aktuella detaljplanen, en stadsplan från 1961, medger att fastigheten bebyggs för bostadsändamål med en byggnad i två våningar. Av detaljplanen följer även att fastigheter med beteckningen v får inredas vind med vissa restriktioner avseende yta och dagsljusinsläpp. Bestämmelsen v gäller inte för den aktuella fastigheten.

Mark- och miljödomstolen instämmer i underinstansernas bedömning att källarplanet utgör en källare som är förenlig med detaljplanen. Frågan är om det är förenligt med detaljplanen att byggnaden, utöver källare och två våningar, har ett vindsplan som är inrett för att fungera som bostadsutrymmen (inredd vind). Den första frågan mark- och miljödomstolen har att besvara är om vindsplanet ska anses utgöra en våning, vilket i så fall ger byggnaden planstridiga tre våningar.

Den i målet aktuella stadsplanen gäller som en detaljplan antagen med stöd av den äldre plan- och bygglagen (1987:10), ÄPBL (se 17 kap. 4 § ÄPBL och punkten 5 i övergångsbestämmelserna till PBL). Tolkning av detaljplanens bestämmelser ska därför ske utifrån ÄPBL och den äldre plan- och byggförordningen (1987:383), ÄPBF.

Enligt 9 § ÄPBF räknas som våning även vind där bostadsrum eller arbetslokal kan inredas, om den beräknade byggnadshöjden är mer än 0,7 meter högre än nivån för vindsbjälklagets översida. Av praxis följer att den fasad som får anses ha störst allmän påverkan bör vara beräkningsgrundande. Omständigheter som därvid ska beaktas är bl.a. om någon av sidorna är riktad mot allmän plats och vilken fasad som ger det mest dominerande intrycket (se t.ex. MÖD 2014:43). I detta fall bedömer mark- och miljödomstolen att fasaden i nordväst ger det mest dominerande intrycket från tillfartsvägen, vilket gör den fasaden beräkningsgrundande. Eftersom byggnaden ligger mindre än sex meter från allmän plats, ska byggnadshöjden beräknas utifrån den allmänna platsens medelnivå invid tomten (9 § andra stycket ÄPBF). Mark- och miljödomstolen bedömer att den beräkningsgrundande

medelmarknivån i detta fall är cirka +28,6 meter. Byggnadshöjden beräknas till skärningen mellan fasadplanet och ett plan som med 45 graders lutning inåt byggnaden berör byggnadens tak. Skärningen mellan den nordvästra fasaden och det 45-gradiga takplanet, räknat från nyss redovisad medelmarknivå, ger en byggnadshöjd om cirka 6,1 meter. Det innebär att byggnadshöjden håller sig inom den byggnadshöjd som anges i detaljplanen samt att, eftersom vindsbjälklaget ligger över byggnadshöjden, vindsplanet inte utgör en våning. Byggnaden är därmed planenlig vad gäller antalet våningar.



**Bild 1.** Bygglövshandling, sektion A-A (röda linjer och förklaringar är domstolens tillägg).

Frågan är då om inredd vind i detta fall tillåts. Av detaljplanen framgår att vindsinredning tillåts inom med v betecknat område, dock ej till mer än en tredjedel av vindsytan samt endast i den mån den inredda delens behov av dagsljus kan tillgodoses genom fönster i takets plan eller gavelfasad. Det mark- och miljödomstolen har att bedöma är om detaljplanen ska förstås så att vindsinredning tillåts *även* på fastigheter utan beteckning v.

Tolkningen av planbestämmelser ska ske inte bara med beaktande av den lag och praxis som gällde vid tiden då planen antogs, utan även med stöd av planens syfte och planbeskrivningen samt de myndighetsanvisningar för hur planbestämmelser bör anges, som gällde vid planens antagande (se t.ex. Mark- och miljööverdomstolens domar den 28 maj 2020 i mål P 6108-19 och den 29 mars 2022 i mål P 7412-21).

Vid tidpunkten gällde för stadsplaner att en med bostads- eller arbetsrum inredd vind i princip räknades som en våning. Enligt tidigare redovisade övergångsbestämmelser ska stadsplanen dock tolkas som om den vore antagen med stöd av ÄPBL, varför ovan redovisat resonemang utifrån 9 § ÄPBF gör att vindsplanet ska förstås som en inredd vind i stället för en våning. Det saknas en definition i ÄPBL och ÄPBF av vad som utgör en inredd vind. Inte heller återfinns bestämmelser om när vindsinredning eventuellt inte tillåts. Det innebär att stadsplanens bestämmelser gäller i detta hänseende, och ska tolkas utifrån de anvisningar om stadsplaner som gällde vid tidpunkten för stadsplanens antagande. Närmare anvisningar och ”allmänna råd” för beteckningar på plankartor och bestämmelser till detaljplaneförslag gavs vid tidpunkten för stadsplanens antagande i Kungliga Byggnadsstyrelsens publikation 1950:2. I anvisningarna anges följande (s. 57–58).

#### 8 §

*Vanligaste bestämmelse om våningsantal är den i mom. 1 angivna. Däri kunna införas de våningsantal som avses att medgivas, exempelvis enligt följande:*

*»Å med I, II, III, IV eller V betecknat område får byggnad uppföras med respektive högst en, två, tre, fyra och fem våningar.»*

*I stadsplanehänseende räknas vind såsom våning så snart någon del av vinden inredes till bostads- eller arbetsrum. [...]  
Stadsplanebestämmelse med i § 8 mom. 1 angiven lydelse anses följaktligen innebära förbud mot att å respektive områden inreda vind ovan en, två, tre, fyra eller fem våningar. Av denna anledning har bestämmelse, som angiver att utöver stadgat våningsantal vind icke får inredas, regelmässigt undantagits från fastställelse. Bestämmelse av den i § 8 mom. 1 angivna lydelsen anses däremot icke*

*innebära förbud mot att å med II betecknat område uppföra byggnad med en våning jämte vindsvåning, och ej heller mot att å med III betecknat område uppföra byggnad med två våningar jämte vindsvåning o. s. v. [...] Bestämmelse avseende rätt till vindsvåning utöver i övrigt medgivet våningsantal gives lämpligen den i § 8 mom. 2 angivna lydelsen:*

*”Å med v betecknat område får utöver angivet våningsantal vind inredas.”*

Anvisningarna ger uttryck för att en stadsplanebestämmelse om tillåtet antal våningar medför ett förbud mot att inreda vind utöver tillåtet antal våningar, om inget annat följer av planen.

Den i målet aktuella fastigheten omfattas inte av planbestämmelsen v som anger att vindsinredning är tillåten. Mark- och miljödomstolen bedömer därför, mot bakgrund av det ovan anförda, att fastigheten får bebyggas med en byggnad i två våningar. Eftersom bygglovet avser byggnad i två våningar plus inredd vind innebär åtgärden en avvikelse från detaljplanen. En inredd vind utöver tillåtet antal våningar i en plan kan enligt domstolens uppfattning inte anses utgöra en sådan liten avvikelse som kan godtas enligt 9 kap. 31 b § PBL (jfr MÖD 2016:40). Bygglovet ska därför upphävas. Vad Podium Entreprenad AB har anført om ändringarna i 1959 års byggnadsstadga förändrar inte bedömningen. Länsstyrelsens beslut att upphäva lovet ska alltså stå fast och överklagandet ska avslås.

**HUR MAN ÖVERKLAGAR**, se [bilaga 2](#) (MMD-02)

Överklagande senast den 13 april 2023.

Jonas Manole

Ylva Kvist Trelje

---

I domstolens avgörande har rådmannen Jonas Manole, ordförande, och tekniska rådet Ylva Kvist Trelje deltagit. Föredragande har varit beredningsjuristen Nina Tranberg.



## Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

### Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

### Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.  
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

### Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

### Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

### Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på [www.domstol.se](http://www.domstol.se).